

Στά Ίχνη τῶν Ἀγίων

Ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός (19 Ἰανουαρίου)

Στὴν ἱστορία, παιδιά, καταγράφονται κάποιες κρίσιμες ὥρες κατὰ τίς ὁποῖες φάνηκε ὅτι τό καράβι τῆς Ἐκκλησίας κινδύνεψε νά βυθιστεῖ. Πελώρια κύματα ξέσπασαν πάνω του μέ λύσσα καί ἀπό παντοῦ τό χτυποῦσαν μέ ὀρμή. Κι ὅμως, μέσα στή φοβερή θαλασσοταραχή ὁ Θεός ἀναδεικνύει τόν καλό караβοκύρη· τόν ἅγιό του, πού ξέρεи νά κρατᾶ γερά τό τιμόνι. Ἕνας τέτοιος θαυμαστός караβοκύρης, πού φάνηκε τό μεγαλεῖο του μέσα στή φουρτούνα, σέ δύσκολες καί κρίσιμες ὥρες γιά τὴν Ἐκκλησία μας, εἶναι ὁ ἅγιος **Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός**. Τιμοῦμε τὴ μνήμη του σίς **19 Ἰανουαρίου**.

Θά μεταφερθοῦμε **σίς ἀρχές τοῦ 15^{ου} αἰῶνα**, λίγα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλωση τοῦ 1453. Στὴν ἄλλοτε λαμπρὴ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἢ κατάσταση εἶναι τραγική. Τά περισσότερα ἐδάφη της ἔχουν πέσει σὰ χέρια τῶν Τούρκων. Οἱ κατακτητὲς ἔφτασαν σχεδόν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη της. Ὁ κλοιὸς ὀλοένα καί στενεύει.

Ὁ αὐτοκράτορας, **Ἰωάννης Παλαιολόγος**, ψάχνει ἀπεγνωσμένα γιά βοήθεια. Ποῦ νά στρέψει τό βλέμμα του ἱκετευτικό; Ὀλόγυρα μόνο ἔχθροί καί ἠπημένοι. Βρίσκεται σέ ἀδιέξοδο. Καί δέν ἔχει χρόνο στή διάθεσή του. Ὁ κίνδυνος γίνεται ὥρα μέ τὴν ὥρα ἀπειλητικότερος. Πρέπει νά πάρει μιά ἀπόφαση. Εἶναι ἀνάγκη, κατεπί-

γουσα ανάγκη κάποιος νά τούς βοηθήσει.

Επιτέλους, φάνηκε στόν ὀρίζοντα νά χαράζει μιὰ ἐλπίδα: Ὑπόσχονται οἱ χριστιανοί τῆς Δύσης νά στείλουν στρατό καί σόλο στή Βασιλεύουσα. Ὅμως... γιατί κάποιοι διστάζουν νά δεχτοῦν μιὰ τόσο δελεαστική πρόταση; Γιατί εἶναι ἐπιφυλακτικοί;

Ἐνα πονηρό, δόλιο σχέδιο διακρίνουν. Ἡ Δύση ζητᾶ ἀντάλλαγμα γιά τή βοήθεια πού θά στείλει. Τί ἀντάλλαγμα ζητᾶ; Τήν ἔνωσή της μέ τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἀπό τό **1054** εἶχε ἀποκοπεῖ ἀπό τή μία καί ἀποστολική Ἐκκλησία. Προτίμησε νά κρατήσει τίς πλανεμένες θέσεις της: α) **τό ἀλάθητο καί τό πρωτεῖο τοῦ Πάπα**, ὅτι δηλαδή ὁ Πάπας, ὁ πατριάρχης τῆς Ρώμης, εἶναι ἀλάθης καί ἀνώτερος ἀπό ὄλους τούς ἄλλους πατριάρχες β) **τό filioque** (=καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ), δηλαδή τήν ἄποψη ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται καί ἀπό τόν Υἱό, κάτι πού ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ ὅσα διδάσκει ἡ Ἁγία Γραφή, ὅπως ἐξηγοῦν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Ἐπείσαν σέ αἴρεση, δηλαδή, οἱ χριστιανοί τῆς Δύσης καί γι' αὐτό εἶχαν ἀποκοπεῖ ἀπό τήν Ἐκκλησία.

Τώρα ζητοῦν τήν ἔνωση. Μά αὐτό εἶναι μεγάλη χαρά καί γιά τούς Ὁρθοδόξους. Σέ κάθε Θεία Λειτουργία θερμά προσεύχονται **«ὕπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως»**, γιά τήν ἔνωση ὄλων τῶν χριστιανῶν. Τότε γιατί τόση ἀγωνία; Γιατί ὑπάρχουν ἐκεῖνοι πού δέν συμφωνοῦν νά ὑπογραφεῖ ἡ συμφωνία τῆς ἔνωσης;

Τελικά, ξεκινᾶ ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη γιά τή Δύση πολυάριθμη ἀντιπροσωπία: ὁ αὐτοκράτορας μέ μεγάλη συνοδία καί ὁ πατριάρχης Ἰωσήφ μαζί μέ εἴκοσι μητροπολίτες καί ἄλλα ἐπιφανῆ πρόσωπα. Λίγο πρὶν ἀναχωρήσουν, ὁ αὐτοκράτορας ζήτησε νά ἐκλεγεῖ **ἐπίσκοπος Ἐφέσου** (εἶχε χηρεύσει ὁ θρόνος) καί νά τούς ἀκολουθήσει ὁ ἱερομόναχος **Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός**, διότι ἔτρεφε μεγάλη ἐκτίμηση στό πρόσωπό του.

Ὁ Μᾶρκος καταγόταν ἀπό τήν **Κωνσταντινούπολη**. Ἡ οἰκογένεια του ἀνήκε στήν **τάξη τῶν εὐγενῶν**, γι' αὐτό πῆρε τό ἐπίθετο

«Εὐγενικός». Διέθετε τὴν ἀρχοντιά καὶ τὸν πλοῦτο πού ζηλεύουν συνήθως οἱ ἄνθρωποι. Διακρινόταν ὅμως καὶ γιὰ τὴν εὐγένεια τῆς ψυχῆς του, γιὰ τὴν ἀρχοντιά τῆς εὐσέβειας καὶ τὸν ἀνεκτίμητο πλοῦτο τῆς πίστεως. Οἱ γονεῖς του φρόντισαν νὰ τοῦ δώσουν **χριστιανικὴ ἀνατροφή καὶ ἀξιόλογη μόρφωση**. Ἀπὸ μικρὸς ξεχώριζε γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν εὐρυμάθειά του. Μεγαλώνοντας διέπρεψε ὡς **δάσκαλος τῆς ρητορικῆς**. Δέν θέλησε, ὡστόσο, νὰ ἐξασκήσει γιὰ πολὺ αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα, παρότι τοῦ ἐξασφάλιζε δόξα καὶ πλοῦτο. **Προτίμησε νὰ ἀφιερῶσει ὅλη τὴ ζωὴ του στὸν Χριστὸ καὶ στὴν Ἐκκλησία**. Στὰ 25 τοῦ χρόνια κείρεται μοναχὸς καὶ ἀργότερα χειροτονεῖται διάκονος, ἱερέας καὶ ἔπειτα ἐπίσκοπος Ἐφέσου. Ὡς ἐπίσκοπος Ἐφέσου ἀκολούθησε τὴ βυζαντινὴ ἀντιπροσωπία στὴ Δύση.

Δυὸ χρόνια κράτησε ἐκεῖ ὁ διάλογος Ὁρθοδόξων καὶ Παπικῶν, ἢ **Σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας**: αὐτὸ τὸ ὄνομα πῆρε ἀπὸ τὶς δύο πόλεις τῆς Ἰταλίας, ὅπου πραγματοποιήθηκε.

Ἀπὸ τὶς πρῶτες κιόλας συναντήσεις φάνηκε ξεκάθαρα **ποιὰ ἦταν ἡ πρόθεση τοῦ Πάπα: ὄχι ἡ ἔνωση, ἀλλὰ ἡ ὑποταγὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας** στοὺς Παπικούς. Εἶχε τὴν ἀπαίτηση οἱ βυζαντινοὶ ἀντιπρόσωποι νὰ γονατίσουν καὶ νὰ φιλήσουν τὸ πόδι του! Τοὺς ἔβαλε νὰ καθίσουν σὲ θρόνους χαμηλότερους ἀπὸ τὸν δικό του. Ἀρνήθηκε νὰ διαβαστοῦν οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, γιὰ νὰ μὴ φανεῖ ὅτι αὐτὰ πού διδάσκουν οἱ Παπικοὶ ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς ἀλήθειες πού διατύπωσαν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Πολλὰ ἀπὸ τὰ χωρία τῶν Πατέρων πού παρέθεταν κατὰ τὶς συζητήσεις ἦταν σκόπιμα παραλλαγμένα. Τὸ κατήγγειλε ὅμως ὁ ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, ὁ ὁποῖος γνώριζε πολὺ καλὰ τὰ πατερικὰ κείμενα.

Ὁ αὐτοκράτορας ἀσκεῖ πιέσεις στὸν Μᾶρκο. Θέλει νὰ τὸν ἀναγκάσει νὰ δεχτεῖ τὴν ἔνωση παραβλέποντας τὶς δογματικὲς διαφορὲς. Ἄδύνατον! Ἡ ἀπάντηση τοῦ ἁγίου σταθερὴ καὶ ἀποστομωτικὴ: «Ποτέ δέν θὰ τὸ κάνω!... **Δέν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ νοθεύσουμε οὔτε στὸ ἐλάχιστο τὴν ὀρθόδοξη πίστη μας!**».

Όταν οί Παπικοί διαπίστωσαν πώς οί Ὀρθόδοξοι δέν ἦταν δια-
τεθειμένοι νά ὑπογράψουν μιά ψευδοένωση πού θά σήμαινε ὑπο-
ταγή καί παραβίαση τῆς ἀλήθειας, τότε ἔταξαν σέ πολλούς **ἀμοιβές**,
χρήματα πολλά. Σάν εἶδαν καί πάλι ἄκαμπο τό φρόνημα τῶν Ὀρ-
θοδόξων, προχώρησαν σέ **ἐκβιασμούς**, πιέσεις, ἀπειλές. Ὅταν κά-
ποιοι ζήτησαν νά φύγουν, δέν τούς τό ἐπέτρεψαν. Τούς κράτησαν
δυσ χρόνια, ἀφήνοντάς τους συχνά νησιτικούς, μέ στόχο νά ἀποκά-
μουν, νά ἐξαντληθοῦν.

Μετά ἀπό δύο χρόνια ἀφάνταστης ταλαιπωρίας, οί Ὀρθόδοξοι
ὑπογράφουν τή συμφωνία Φερράρας-Φλωρεντίας, τήν ἔνωση Πα-
πικῶν καί Ὀρθοδόξων! Ὅλοι; Ἐνας δέν ὑπέγραψε: ὁ ἅγιος Μᾶρκος
ὁ Εὐγενικός. Ὅταν ὅμως τό πληροφορήθηκε ὁ Πάπας, ἀναγκά-
στηκε νά ὁμολογήσει: **«Ἀφοῦ ὁ Μᾶρκος δέν ὑπέγραψε, δέν κά-
ναμε τίποτε»**.

Πραγματικά, ἡ **συμφωνία ἐκείνη ἔμεινε ἄκυρη**. Δέν ὑποχώρησε
ὁ ἀσυμβίβαστος ὑπερασπιστής τῆς ἀλήθειας οὔτε τήν ἀποδέχτηκε ὁ
πιστός λαός. Ἀλλά καί οί περισσότεροι ἀρχιερεῖς πού τήν ὑπέγρα-
ψαν μετάνιωσαν πικρά.

Ὅταν ἐπέστρεψαν στήν Κωνσταντινούπολη, ὁ λαός τούς περι-
μενε στήν προκυμαία. Δέν εἶχαν μάτια νά τόν ἀντικρίσουν.

- Πουλήσαμε τήν πίστη μας, ὁμολογοῦσαν μέ συντριβή, ἀνταλ-
λάξαμε τήν εὐσέβεια μέ τήν ἀσέβεια...

- Μά γιατί; ρωτοῦσαν μέ πόνο οί πιστοί.

- Φοβηθήκαμε τούς Φράγκους. Κόψτε μας τό δεξί χέρι πού ὑπέ-
γραψε!... Ξεριζῶστε τή γλώσσα μας πού ἀποδέχτηκε τήν αἵρεση τοῦ
Παπισμοῦ!

Ἐνας μόνο μποροῦσε νά κοιτᾶ στά μάτια τόν πιστό λαό, ὁ ἅγιος
Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός. Ἐίρεχαν οί πιστοί νά τοῦ φιλήσουν τό χέρι,
νά πάρουν τήν εὐχή του. Στή συνειδησή τους ἦταν ἤδη ἅγιος.

Ὁ αὐτοκράτορας δέν τόλμησε νά δημοσιοποιήσει τό διάταγμα
γιά τήν ἔνωση. Τοποθέτησε, βέβαια, στή θέση τοῦ πατριάρχη Ἰωσήφ

πού πέθανε τόν φιλενωτικό **Μητροφάνη Κυζίκου**, αλλά δέν ἔλαβε μέτρα γιά νά ἐπιβάλλει τήν ἐφαρμογή τῆς προδοτικῆς συμφωνίας. Στούς ναούς ὅπου λειτουργοῦσαν φιλενωτικοί κληρικοί, ὁ λαός δέν πήγαινε νά ἐκκλησιασθεῖ. Ἡ Σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας χαρακτηρίστηκε ληστρική. Οἱ περισσότεροι ἀπό τούς ἱεράρχες πού υπέγραψαν τήν Ἐνωση συνέταξαν ἔγγραφο μέ τό ὅποιο τήν ἀποδοκίμασαν, ἀποσύροντας ἔτσι τήν ὑπογραφή τους. Ἀλλά καί **ἐπίσημα ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀποκήρυξε τή Σύνοδο αὐτή σέ δύο ἄλλες Συνόδους**, πού ἔγιναν σά Ἱεροσόλυμα καί στήν Κωνσταντινούπολη.

Ὁ ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, βέβαια, πλήρωσε ἀκριβά τήν ἀνυποχώρητη στάση του καί τούς ἀγῶνες γιά τήν ἐπικράτηση τῆς ἀλήθειας. Μέ ἐντολή τοῦ αὐτοκράτορα ἔμεινε γιά **δύο χρόνια φυλακισμένος στή Λῆμνο**. Ἀλλά καί ἀπό τήν ἐξορία του ὁ ἀκατάβλητος ἀγωνιστής δέν σταμάτησε νά μάχεται. Ἔστειλε μιά περίφημη **Ἐγκύκλιο** «πρός τούς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς καί τῶν νήσων ὀρθοδόξους χριστιανούς». Σ' αὐτήν ἐξηγοῦσε ὅτι **ὅποιος παρεκκλίνει ἔστω καί λίγο ἀπό τήν ὀρθόδοξη πίστη εἶναι αἰρετικός**. Ἄρα **αἰρετικοί εἶναι καί οἱ Λατίνοι** πού ἐπιμένουν νά κρατοῦν στό Πιστεύω τήν προσθήκη τοῦ filioque. Καλεῖ, λοιπόν, ὁ ἅγιος τούς πιστούς νά ἀποφεύγουν τούς ἐνωτικούς, διότι εἶναι **«ἐργάτες δόλιοι»**.

Μετά τήν ἀποφυλάκισή του ἐπέστρεψε στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ὁ εὐσεβής λαός τόν δέχτηκε μέ τιμές. Ἐγκαταστάθηκε στή **Μονή τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Μαγγάνων**, ἀπό ὅπου συνέχισε τόν ἀγῶνα γράφοντας πύρινες ἐπιστολές. Προέτρεπε κληρο καί λαό νά μένει πιστός στή μία Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, διότι αὐτή κρατᾷ ἀνόθευτη τήν πίστη, ὅπως μᾶς τήν παρέδωσαν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι.

Ὅταν ὁ ἅγιος Μᾶρκος κατάλαβε ὅτι πλησιάζει τό τέλος τῆς ζωῆς του, κάλεσε κοντά του τόν μαθητή του **Γεννάδιο Σχολάριο**, ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἔγινε ὁ πρῶτος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μετά τήν ἄλωση, καί τοῦ ἀνέθεσε νά συνεχίσει τόν ἀνθενωτικό ἀγῶνα.

Σέ ηλικία **52 ἐτῶν**, ἐξασθενημένος πιά ἀπό τίς κακουχίες πού ἐπιβάρυναν τήν κλωνισμένη ὑγεία του, παρέδωσε τό ἀδούλωτο πνεῦμα του στόν Κύριο, πού τόσο ἀγάπησε καί πιστά ὑπηρέτησε.

Ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός προβάλλει μπροστά μας ὡς ἕνας **ἀκαταμάχητος ἀγωνιστής τῆς ἀλήθειας**. Δέν ὑπέκυψε μπροστά σίς ἀπειλές, δέν τρόμαξε σίς κακουχίες. Τήν πείνα καί τή δίψα δέν τά ὑπολόγισε. Τήν ἐξορία δέν τή φοβήθηκε. Στή φυλακή δέν δειλίασε. **Ὅλα τά ὑπέμεινε γιά νά κρατήσῃ καθαρή τήν πίστι ἀπό τίς παπικές πλάνες.**

Χρωστοῦμε **μεγάλη εὐγνωμοσύνη**, παιδιά, σέ ὅλους τούς ἅγιους Πατέρες, πού ἀγωνίστηκαν σκληρά γιά νά χαιρόμαστε ἐμεῖς σήμερα ἐλεύθερα στήν ἀγκαλιά τῆς μίας ἀποστολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Στή δική τους γραμμή νά μείνουμε καί μέ σεμνό καύχημα νά ἐπαναλαμβάνουμε τά λόγια πού εἶπε ὁ **Ἰωσήφ Βρυένιος**, δάσκαλος τοῦ ἁγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ: «Δέν θά σέ ἀρνηθοῦμε, ἀγαπημένη Ὁρθοδοξία. Δέν θά σέ ἀπαρνηθοῦμε πατροπαράδοτη εὐσέβεια. Στήν ἀγκαλιά σου γεννηθήκαμε καί ζοῦμε. Κι ἂν τό καλέσουν οἱ περιστάσεις, χίλιες φορές γιά σένα θά πεθάνουμε!». Ἀμήν.

(Προτεινόμενα τραγούδια ἀπό «Πνευματικές Ὠδές Β´»:

α) «Ἐκκλησία», σ. 111, β) «Σημαιοφόροι», σ. 113, βλ. CD μέ ὑλικό).

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

1. *Εἰκόνα, ἀπολυτίκιο ἁγ. Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ.*
2. *Ἀφίσα-ἐνθύμιο: «Οὐκ ἀρνησόμεθά σε, φίλη Ὁρθοδοξία...».*
3. *Παιχνίδι: ἀναγνώριση ἀγίων.*
4. *Τραγούδια σέ προβολή.*